

ÚVOD

Tento svazek obsahuje tři dokumenty, které se týkají nové formule *Vyznání víry (Professio fidei)*:

- *Vyznání víry a Přísaha věrnosti*, kterou je třeba složit při převzetí úřadu vykonávaného jménem církve. Tento text byl vydán Kongregací pro nauku víry 9. ledna 1989 (AAS 81 /1989/ s. 104 – 106).

- *Apoštolský list* Jana Pavla II. *Ad tuendam fidem*, daný *motu proprio*, uveřejněný 30. června / 1. července 1998 v *L'Osservatore Romano*. Tímto listem byly doplněny některé normy *do Kodexu kanonického práva a do Kodexu kánonů východních církví*, aby tak právní předpisy a trestní normy kanonického práva byly uzpůsobeny tomu, co bylo stanoveno a předepsáno v nové formuli *Professio fidei*, zvláště se zřetelem na povinnost držet se pravd předložených s konečnou platností učitelským úřadem.*

- *Komentář k druhé části Vyznání víry*, který v *L'Osservatore Romano* uveřejnila 30. června / 1. července 1998 Kongregace pro nauku víry. Komentář objasňuje význam a doktrinální hodnotu tří přidaných odstavců, které se vztahují k teologické kvalifikaci nauk a ke způsobu souhlasu, jež je od věřících vyžadován.**

* AAS (1998) 457-461.

** AAS 90 (1991).

VYZNÁNÍ VÍRY

*(Následující formule je třeba použít v případech,
pro něž právo předepisuje vyznání víry)*

Já, N. N., věřím a s pevnou vírou vyznávám všechny jednotlivé pravdy, jež jsou obsaženy v následujícím textu vyznání víry:

Věřím v jednoho Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele nebe i země, všeho viditelného i neviditelného. Věřím v jednoho Pána Ježíše Krista, jednorozeného Syna Božího, který se zrodil z Otce přede všemi věky; Bůh z Boha, Světlo ze Světla, pravý Bůh z pravého Boha, zrozený, nestvořený, jedné podstaty s Otcem: skrze něho všechno je stvořeno. On pro nás lidi a pro naši spásu sestoupil z nebe. Skrze Ducha svatého přijal tělo z Marie Panny a stal se člověkem. Byl za nás ukřižován, za dnů Poncia Piláta byl umučen a pohřben. Třetího dne vstal z mrtvých podle Písma. Vstoupil do nebe, sedí po pravici Otce. A znovu přijde, ve slávě, soudit živé i mrtvé a jeho království bude bez konce. Věřím v Ducha svatého, Pána a dárce života, který z Otce i Syna vychází, s Otcem i Synem je zároveň uctíván a oslavován a mluvil ústy proroků. Věřím v jednu, svatou, všeobecnou, apoštolskou církev. Vyznávám jeden křest na odpuštění hříchů. Očekávám vzkříšení mrtvých a život budoucího věku. Amen.

Věřím též pevnou vírou vše, co je obsaženo v Božím slově psaném i předávaném a co církev předkládá k věření jako Bohem zjevené buď formou slavnostního prohlášení, nebo formou řádného a univerzálního magistéria.

Pevně přijímám a uznávám také všechny jednotlivé pravdy nauky o víře a mravech, které církev předkládá definitivním způsobem.

S oddanou podřízeností vůle i rozumu přijímám rovněž učení, které hlásá římský biskup nebo kolegium biskupů při výkonu autentického magistéria, i když tyto nauky nemíní vyhlásit zvláštním úkonem za definitivní.

Český překlad latinského dokumentu Kongregace pro nauku víry „*PROFESSIO FIDEI*“ ze dne 1. července 1988 odsouhlasen 29. plenárním zasedáním ČBK dne 27. ledna 1999.
Český překlad schválen Kongregací pro nauku víry dne 6. května 2000

**PŘÍSAHA VĚRNOSTI PŘI PŘEVZETÍ ÚŘADU
ZASTÁVANÉHO JMÉNEM CÍRKVE**

*(Formule, jíž mají použít věřící,
o nichž hovoří CIC, kán. 833, č. 5-8)*

Já, N. N., slibuji při přebírání úřadu, že vždy zachovám jednotu s katolickou církví jak ve svých slovech, tak ve svém způsobu jednání.

Budu naplňovat s velkou pečlivostí a věrností povinnosti, jimiž jsem zavázán vůči církvi univerzální i partikulární, v níž jsem byl ve shodě s právními normami povolán vykonávat svoji službu.

Při výkonu úřadu, který mi byl jménem církve svěřen, zachovám neporušený poklad víry a budu jej věrně předávat i vykládat; proto také odmítnu jakoukoli nauku, která by se mu protivila.

Budu dodržovat a zachovávat disciplínu, která je společná celé církvi, a budu dbát o dodržování všech církevních zákonů, zejména pak těch, které jsou obsaženy v Kodexu kanonického práva.

Budu zachovávat s křesťanskou poslušností to, co biskupové prohlašují jako autentičtí učitelé i hlasatelé víry nebo co stanoví jako představení církve. Poskytnu též věrně pomoc diecézním biskupům, aby apoštolská služba, která má být vykonávána ve jménu a z pověření církve, byla opravdu naplňována ve společenství s církví.

K tomu ať mi dopomáhá Bůh a tato svatá evangelia, kterých se rukou dotýkám.

(Varianty čtvrtého a pátého odstavce formule přísahy věrnosti, jichž mají užít věřící, o nichž hovoří CIC, kán. 833, č. 8)

Budu zachovávat disciplínu, která je společná celé církvi, a budu usilovat o zachování všech církevních zákonů, zejména pak těch, jež jsou obsaženy v Kodexu kanonického práva.

Budu zachovávat s křesťanskou poslušností to, co biskupové prohlašují jako autentičtí učitelé i hlasatelé víry nebo co stanoví jako představení církve. V jednotě s diecézními biskupy, při zachování povahy a zaměření mého institutu (mé společnosti), ochotně nabídnu své síly, aby apoštolská služba, jež má být vykonávána ve jménu a z pověření církve, byla opravdu naplňována ve společenství s církví.

K tomu ať mi dopomáhá Bůh a tato svatá evangelia, kterých se rukou dotýkám.

Český překlad latinského dokumentu Kongregace pro nauku víry „*IUSIURANDUM FIDELITATIS*“ in suscipiendo officio nomine ecclesiae exercendo ze dne 1. července 1988 odsouhlasen 29. plenárním zasedáním ČBK dne 27. ledna 1999. Český překlad schválen Kongregací pro nauku víry dne 6. května 2000.

PAPEŽ JAN PAVEL II.

AD TUENDAM FIDEM

Apoštolský list daný motu proprio, kterým se doplňují některé normy do Kodexu kanonického práva a do Kodexu kánonů východních církví

K OCHRANĚ VÍRY katolické církve proti omylům objevujícím se u některých křesťanů, především u těch, kteří se věnují studiu teologických disciplín, se mi na základě mého zvlášť důležitého pověření posilovat své bratry ve víře (srov. Lk 22,32) jeví nezbytné, aby byly do platného textu *Kodexu kanonického práva a Kodexu kánonů východních církví* přidány normy, jimiž se výslovně ukládá povinnost zachovávat pravdy, které církevní učitelský úřad předkládá jako definitivní, a přidat náležité rozšíření v trestních normách kanonického práva vztahujících se k této oblasti.

1. Již od prvotních dob až dodnes církev vyznává jako nutnou součást víry pravdy o Kristu a o tajemství vykoupení, které byly později shromážděny do různých textů vyznání víry. Dnes je všeobecně známo apoštolské vyznání víry a nicejsko-cařihradské vyznání víry, které věřící recitují během slavení mše o slavnostech a svátcích.

Nicejsko-cařihradské vyznání víry je obsaženo ve *Vyznání víry [Professio fidei]* vypracovaném Kongregací pro nauku víry,¹ ve kterém se ukládá určeným věřícím specifická povinnost složit vyznání víry při přijetí některých církevních úřadů přímo či nepřímo se týkajících hlubšího zkoumání pravd v oblasti víry a mravů nebo církevních úřadů význačně spojených s mocí řízení v církvi.²

2. *Vyznání víry* na jehož začátku oprávněně stojí nicejsko-cařihradské vyznání víry, obsahuje také tři věty neboli odstavce, které mají explicitně vyjádřit závazné pravdy katolické víry, jež církev v následujících staletích hlouběji prozkoumala nebo má dále prozkoumat,³ vedena přitom Duchem svatým, který ji „uvede do celé pravdy“ (Jan 16,13).

První odstavec, který říká: „Věřím též pevnou vírou vše, co je obsaženo v Božím slově psaném i předávaném a co církev předkládá k věření jako Bohem zjevené buď formou slavnostního prohlášení, nebo formou řádného a univerzálního magisteria“,⁴ náležitě potvrzuje to, co je zakotveno v obecném právu v *Kodexu kanonického práva* v kán.750⁵

¹ Kongregace pro nauku víry, *Vyznání víry a přísaha věrnosti při převzetí církevního úřadu* vykonávaného jménem církve z 9. ledna 1989, AAS LXXXI (1989) s. 105.

² srov. CIC kán. 833.

³ srov. CIC kán. 747, § 1; CCEO kán. 595, § 1.

⁴ srov. II. vatikánský koncil, *Věřoučná konstituce o církvi *Lumen gentium**, č. 25, Zvon, Praha 1995; *Věřoučná konstituce o Božím zjevení *Dei Verbum**, č. 5, Zvon, Praha 1995; Kongregace pro nauku víry, *Instrukce o církevním povolání teologa *Donum veritatis** z 24. května 1990, č. 15, AAS LXXXII (1990) s. 1556.

⁵ CIC kán. 750: „Vírou božskou a katolickou je nutno věřit vše, co je obsaženo v psaném nebo tradicí sděleném božím slově, jediném pokladu víry, církvi svěřeném, a co je zároveň předkládáno jako Bohem zjevené buď slavnostním učitelským úřadem církve, nebo jejím řádným a obecným učitelským úřadem; toto se projevuje společným přijetím křesťany pod vedením posvátného učitelského úřadu; proto jsou všichni povinni varovat se každého učení, které je s ním v rozporu“, *Kodex kanonického práva*, Zvon, Praha 1994.

a v *Kodexu kánonů východních církví* v kán. 598.⁶

Třetí odstavec, který říká: „S oddanou podřízeností vůle i rozumu přijímám rovněž učení, které hlásá římský biskup nebo kolegium biskupů při výkonu autentického magistéria, i když tyto nauky nemíní vyhlásit zvláštním úkonem za definitivní“,⁷ má své zakotvení v *Kodexu kanonického práva* v kán. 752⁸ a v *Kodexu kánonů východních církví* v kán. 599.⁹

3. Avšak druhý odstavec, v kterém je řečeno: „Pevně přijímám a uznávám také všechny jednotlivé pravdy nauky o víře a mravech, které církev předkládá definitivním způsobem“,¹⁰ nemá náležitou odezvu v žádném kánonu v kodexech katolické církve. Tento úsek *Vyznání víry* je velmi důležitý, protože jsou tu obsaženy pravdy nutně spojené s božským zjevením. Tyto pravdy, které vyjadřují ve zkoumání katolického učení zvláštní inspiraci Ducha svatého projevující se v hlubším církevním chápání určité pravdy z oblasti víry či mravů, jsou s ním spojeny buď na základě historické souvislosti, nebo na základě logické vazby.

4. Z výše uvedených důvodů jsme proto po zralé úvaze usoudili, že je třeba tuto mezeru obecného práva doplnit následujícím způsobem:

A) Kán. 750 *Kodexu kanonického práva* bude mít od nynějška dva paragrafy – první bude obsahovat dosavadní text kánonu, druhý bude nový; takto bude celý kán. 750 znít následovně:

Kán. 750 – § 1. Vírou božskou a katolickou je nutno věřit vše, co je obsaženo v psaném nebo tradicí sděleném Božím slově, jediném pokladu víry, církvi svěřeném, a co je zároveň předkládáno jako Bohem zjevené buď slavnostním učitelským úřadem církve, nebo jejím řádným a univerzálním učitelským úřadem; toto se projevuje společným přijetím křesťany pod vedením posvátného učitelského úřadu; proto jsou všichni povinni varovat se každého učení, které je s ním v rozporu.

§ 2. Pevně je také třeba přijímat a uznávat vše, co učitelský úřad církve o víře a mravech vyhláší za definitivní, tedy to, co je třeba k náležitému uchování a věrnému vysvětlování pokladu víry; proto se neshoduje s naukou katolické církve ten, kdo odmítá definitivní vyhlášení tohoto charakteru.

V kán. 1371 *Kodexu kanonického práva* bude ve shodě s kán. 750, § 2 přidán nový text, takže celý kán. 1371 bude nově znít následovně:

Kán. 1371 – Spravedlivým trestem bude potrestán:

1° kdo, kromě případu, o němž v kán. 1364, § 1, učí nauce odsouzené papežem nebo obecným sněmem, nebo nauku, o níž v kán. 750, § 2 nebo v kán. 752, tvrdošjně odmítá a neodvolá po napomenutí Apoštolským stolcem nebo ordinářem;

2° kdo v jiných případech neuposlechne Apoštolský stolec nebo ordináře nebo představeného, pokud zákonně příkazují nebo zakazují, a po napomenutí setrvá

⁶ CEO kán. 598: „Vírou božskou a katolickou je nutno věřit vše, co je obsaženo v psaném nebo tradicí sděleném Božím slově, jediném pokladu víry, církvi svěřeném, a co je zároveň předkládáno jako Bohem zjevené buď slavnostním učitelským úřadem církve, nebo jejím řádným a univerzálním učitelským úřadem; toto se projevuje společným přijetím křesťany pod vedením posvátného učitelského úřadu; proto jsou všichni povinni varovat se každého učení, které je s ním v rozporu.“

⁷ Srov. Kongregace pro nauku víry, Instrukce o církevním povolání teologa *Donum veritatis* z 24. května 1990, č. 17. AAS LXXXII (1990) s. 1557.

⁸ CIC kán. 752: „Poslušnost rozumu a vůle z nábožnosti, ne však souhlas víry, se vyžaduje u nauky, kterou papež nebo sbor biskupů vyhláší v oblasti víry nebo mravů, když vykonávají věrohodný učitelský úřad, i když nemají v úmyslu ji vyhlásit s konečnou platností; křesťané se snaží varovat se toho, co se s ní neshoduje“, *Kodex kanonického práva*, Zvon, Praha 1994.

⁹ CEO kán. 599: „Nábožná uctivost rozumu a vůle, ne však souhlas víry, se vyžaduje u nauky, kterou papež nebo sbor biskupů vyhláší v oblasti víry a mravů, když vykonávají věrohodný učitelský úřad, i když nemají v úmyslu ji vyhlásit s konečnou platností; křesťané se snaží varovat toho, co se s ní neshoduje.“

¹⁰ Srov. Kongregace pro nauku víry, Instrukce o církevním povolání teologa *Donum veritatis* z 24. května 1990, č. 16. AAS LXXXII (1990) s. 1557.

v neposlušnosti.

B) Kán. 598 *Kodexu kánonů východních církví* bude mít od nynějška dva paragrafy – první bude obsahovat dosavadní text kánonu, druhý bude nový; takto bude celý kán. 598 znít následovně:

Kán. 598 – § 1. Vírou božskou a katolickou je nutno věřit vše, co je obsaženo v psaném nebo tradicí sděleném Božím slově, jediném pokladu víry, církvi svěřeném, a co je zároveň předkládáno jako Bohem zjevené buď slavnostním učitelským úřadem církve, nebo jejím řádným a obecným učitelským úřadem; toto se projevuje společným přijetím křesťany pod vedením posvátného učitelského úřadu; proto jsou všichni povinni varovat se každého učení, které je s ním v rozporu.

§ 2. Pevně je také třeba přijímat a uznávat vše, co učitelský úřad církve o víře a mravech vyhláší za definitivní, tedy to, co je třeba k náležitému uchování a věrnému vysvětlování pokladu víry; proto je v rozporu s naukou katolické církve ten, kdo tato definitivně platná vyhlášení odmítá.

V kán. 1436, § 2 *Kodexu kánonů východních církví* bude ve shodě s kán. 598, § 2 přidán nový text, takže celý kán. 1436 bude nově znít takto:

Kán. 1436 – § 1. Kdo popírá nebo zpochybňuje některou pravdu, kterou je nutno věřit vírou božskou a katolickou, nebo kdo odmítne křesťanskou víru jako celek a po zákonném napomenutí se nenapraví, bude jako bludař nebo odpadlík od víry potrestán větší exkomunikací, duchovní kromě toho může být potrestán dalšími tresty nevyjímaje laicizaci.

§ 2. Kdo v jiných případech zatvrzele odmítá nauku, která je papežem nebo sborem biskupů vykonávajícím autenticky učitelský úřad církve definitivně předložena k víře, nebo se drží nauky, která je stejným způsobem zavržena jako chybná, a ani po zákonném napomenutí se nenapraví, bude potrestán odpovídajícím trestem.

5. Prikazuji, aby všechno, co jsem stanovil v tomto apoštolském listě daném motu proprio, bylo bráno jako pevně rozhodnuté a platné a bylo včleněno do obecné legislativy katolické církve, tedy do *Kodexu kanonického práva* a *Kodexu kánonů východních církví*, jak je výše uvedeno. Všechna ustanovení, která jsou s tím v rozporu, ztrácejí platnost.

Dáno v Římě u sv. Petra dne 18. května 1998 v dvacátém roce mého pontifikátu.

Jan Pavel II.

DOKTRINÁLNÍ POZNÁMKA KE DRUHÉ ČÁSTI VYZNÁNÍ VÍRY

1. Již od svého počátku vyznávala církev víru v ukřižovaného a vzkříšeného Pána pomocí formulí, které shrnovaly základní obsah toho, v co věřila. Nejhlubší jádro tohoto obsahu, smrt a vzkříšení Pána Ježíše Krista, vyjádřené nejprve jednoduchými a později rozvinutějšími

formulemi,¹ umožnilo vydat souvislou řadu vyznání víry, v nichž církve předávala jak to, co přijala z Kristových úst a skutků, tak to, čemu se naučila „z vnuknutí Ducha svatého“.²

Samotný Nový zákon je nejlepším svědkem prvotního vyznání, jež učedníci podávali bezprostředně po velikonočních událostech: „Vyučil jsem vás především v tom, co jsem sám přijal, že Kristus umřel ve shodě s Písmem za naše hříchy; že byl pohřben a že vstal z mrtvých třetího dne ve shodě s Písmem; že se ukázal Petrovi a potom Dvanácti.“³

2. V průběhu staletí se z tohoto neměnného jádra, které vydává svědectví o Ježíši Božím Synu a Pánu, vyvinula vyznání (symbola) utvrzující svým svědectvím jednotu víry a společenství církví. Jsou v nich shrnuty základní pravdy, které je každý věřící povinen znát a vyznávat. Právě z tohoto důvodu musí katechumen před přijetím křtu vyznat svou víru. Rovněž otcové, kteří se shromažďovali na koncilech, aby odpovídali na různé požadavky doby, jež vyžadovaly podrobnější výklad pravd víry či obranu jejich pravověrnosti, formulovali nová vyznání víry (symbola), která až dodnes „zaujímají zcela zvláštní místo v životě církve“.⁴ Rozličnost těchto vyznání vyjadřuje bohatství jediné víry a žádné z nich není překonáno nebo znehodnoceno následnou formulací vyznání víry vycházející z nové historické situace.

3. Kristův příslib, že daruje Ducha svatého, který učedníky „vede do celé pravdy“,⁵ je trvalou oporou putující církve. Právě proto byly v průběhu církevních dějin definovány některé pravdy jako nabyté s pomocí Ducha svatého. Stávají se tak viditelnými kroky k naplňování prvotního zaslíbení. Zůstávají však ještě další pravdy, jež je třeba hlouběji pochopit dříve, než bude možno plně porozumět tomu, co chtěl Bůh ve své tajuplné lásce lidem zjevit pro jejich spásu.⁶

Církve ve své pastýřské péči měla zato, že i v současné době by bylo záhodno vyjádřit jasnějším způsobem odvěkou víru. Kromě toho se stalo povinností pro některé věřící, povoláné zastávat specifické úřady v církvi a v jejím jménu, veřejně vyznat víru podle formule schválené Apoštolským stolcem.⁷

¹Jednoduché formule obvykle vyznávají naplnění mesiášských příslibů v Ježíši z Nazareta (srov. např. Mk 8,29; Mt 16,16; Lk 9,20; Jan 20,31; Sk 9,22). Rozvinutější formule vyznávají kromě vzkříšení také hlavní události Ježíšova života a jejich spasitelský význam (srov. např. Mk 12, 35-36; Sk 2,23-24; 1 Kor 15,3-5; 1 Kor 16,22; Flp 2,7. 10-11; Kol 1,15-20; 1 Petr 3,19-22; Zj 22,20). Kromě formulí vyznání víry vztahujících se k dějinám spásy a životnímu příběhu Ježíše z Nazareta, jež vyvrcholila Velikonocemi, existují v Novém zákoně vyznání víry, jež se vztahují přímo k Ježíšově existenci - např. 1 Kor 12,3: „Ježíš je Pán“. V Řím 10,9 jsou obě formule vyznání spojeny v jedno.

²Srov. II.vatikánský koncil, Dogmatická konstituce *Dei Verbum*, č. 7. Praha, Zvon 1995.

³1 Kor 15,3-5.

⁴*Katechismus katolické církve*, č. 193, Zvon, Praha 1995.

⁵Jan 16,13.

⁶Srov. II. vatikánský koncil, Dogmatická konstituce *Dei Verbum*, č.11, Zvon, Praha 1995.

⁷Srov. Kongregace pro nauku víry, *Professio fidei et Iusiurandum fidelitatis*, v: AAS 81 (1989) 104-106; *CIC*, kán. 833.

4. Zmíněná nová formule *Vyznání víry (Professio fidei)*, obsahující opět nicejsko-cařihradské vyznání, obsahuje v závěru tři sentence neboli odstavce, jejichž cílem je lépe rozlišit druh pravd, k nimž se věřící přimyká. Tyto tři odstavce je třeba vyložit tak, aby význam, který jim přikládá učitelský úřad církve, byl správně pochopen, přijat a neporušeně zachováván.

Výrazu „církev“ je v současnosti připisována řada různých významů, jež – byť pravdivé a výstižné – musí být upřesněny ve chvíli, kdy se jedná o specifické služby těch, kdo působí v církvi. Je zřejmé, že v otázkách víry a mravů má moc učit věřící se zavazující autoritou pouze papež a kolegium biskupů, kteří jsou s ním ve společenství.⁸ Biskupové jsou totiž „autentičtí, to jest Kristovou autoritou obdaření učitele“⁹ víry, protože jsou z Božího ustanovení nástupci apoštolů „v učitelském úřadě a v pastýřském vedení“. Spolu s římským biskupem mají nad celou církví nejvyšší a plnou pravomoc, i když tuto pravomoc mohou vykonávat pouze se souhlasem římského biskupa.¹⁰

5. Formule prvního odstavce – „Věřím též pevnou vírou vše, co je obsaženo v Božím slově psaném i předávaném a co církev předkládá k věření jako Bohem zjevené buď formou slavnostního prohlášení, nebo formou řádného a univerzálního magistéria“ říká, že předmět této nauky zahrnuje všechny pravdy božské a katolické víry, které církev předkládá jako Bohem formálně zjevené a proto také neměnitelné.¹¹

Nauky tohoto druhu jsou obsaženy v psaném nebo tradovaném Božím slově a jako pravdy Bohem zjevené je slavnostním výrokem definuje buď papež hovořící „*ex cathedra*“, nebo kolegium biskupů shromážděných na koncilu, nebo jsou neomylně předkládány k věření prostřednictvím řádného a univerzálního magistéria.

Tyto nauky vyžadují od všech věřících souhlas *teologální víry*. Proto také ten, kdo by je zatvrzele zpochybňoval nebo je popíral, by podstoupil trest vyhrazený heretikům, jak to stanoví příslušné kánony Kodexu církevního práva.¹²

6. Druhá věta *Vyznání víry* říká: „Pevně přijímám a uznávám také všechny jednotlivé pravdy nauky o víře a mravech, které církev předkládá definitivním způsobem.“ Předmět nauky, jehož se tato formule týká, v sobě zahrnuje *všechny nauky týkající se dogmatické a morální oblasti*¹³ nezbytné pro věrné zachovávání a vykládání pokladu víry, i když nebyly magisteriem předloženy jakožto formálně zjevené.

Nauky tohoto typu může definovat slavnostním způsobem buď papež hovořící „*ex cathedra*“, kolegium biskupů shromážděných na koncilu, nebo jim jako „*sententia definitive tenenda*“ může neomylně vyučovat řádné a univerzální magisterium církve.¹⁴ Proto je každý věřící zavázán k pevnému a neodvolatelnému vyjádření souhlasu s těmito pravdami. Tento

⁸Srov. II. vatikánský koncil, Dogmatická konstituce *Lumen gentium*, č. 25, Zvon, Praha 1995.

⁹Tamtéž.

¹⁰Srov. II. vatikánský koncil, Dogmatická konstituce *Lumen gentium*, č. 22, Zvon, Praha 1995.

¹¹Srov. DS 3074 (Vat. I - Dogmatická konstituce *Pastor aeternus*, č. 4).

¹²Srov. CIC, kán. 750 a 751; 1346, §1; CCEO, kán. 598; 1436 § 1.

¹³Srov. Pavel VI., Encyklika *Humanae vitae*, č. 4, v: AAS 60 (1968) 483. Jan Pavel II., Encyklika *Veritatis splendor*, č. 36-37.

¹⁴Srov. II. vatikánský koncil, Dogmatická konstituce *Lumen gentium*, č. 25, Zvon Praha, 1995.

souhlas se zakládá na víře v pomoc Ducha svatého církevnímu magistériu a na katolickém učení o neomylnosti magistéria v těchto otázkách.¹⁵ Kdo by je popíral, odmítal by pravdivost katolické nauky,¹⁶ a proto by již nebyl v plném společenství s katolickou církví.

7. Pravdy vztahující se k tomuto druhému odstavci mohou být různé povahy, a mají proto také různý vztah ke zjevení. Existují totiž pravdy, které jsou se zjevením nutně spjaty *dějinnou souvislostí*, jiné pravdy pak ozřejmují *vazbu logickou*, která vyjadřuje určitou etapu v procesu prohlubování znalosti zjevení, k němuž je církev povolána. Ačkoli nejsou tyto nauky předloženy jako formálně zjevené, neboť k učení víry přidávají *prvky nezjevené anebo za zjevené ještě výslovně neuznané*, nemění to nic na jejich definitivní povaze, která se tu žádá přinejmenším pro jejich těsnou spjatost se zjevenou pravdou. Kromě toho nelze vyloučit, že v určitém okamžiku dogmatického vývoje může v životě církve pokročit pochopení jak skutečností, tak slov pokladu víry natolik, že magistériem prohlásí některé z těchto nauk za dogmata božské a katolické víry.

8. Co se týče *povahy* souhlasu, který vyžadují pravdy, jež církev předkládá jednak jako Bohem zjevené (1. odstavec), jednak jako definitivní (2. odstavec), je velmi důležité zdůraznit, že v charakteru tohoto souhlasu není žádný rozdíl; je u obou nauk stejně plný a neodvolatelný. Rozdíl se vztahuje na nadpřirozené ctnosti víry: v případě pravd, o nichž se hovoří v prvním odstavci vyznání, se souhlas opírá přímo o víru v autoritu Božího slova (nauky *de fide credenda*). V případě pravd, o nichž se hovoří v druhém odstavci vyznání, se souhlas zakládá na víře v asistenci Ducha svatého magistériu a na katolické nauce o neomylnosti magistéria (nauky *de fide tenenda*).

9. Církevní magistérium učí nauce, již je třeba věřit jako Bohem zjevené (1. odstavec), nebo již je třeba přijmout jako definitivní (2. odstavec), úkonem *definujícím* nebo *nedefinujícím*. Jde-li o *úkon definující*, je určitá pravda slavnostně definována papežovým prohlášením „*ex cathedra*“ nebo rozhodnutím ekumenického koncilu. Jde-li o *úkon nedefinující*, je určitá nauka *neomylně* vyučována řádným a univerzálním magistériem biskupů, kteří žijí po celém světě ve společenství s Petrovým nástupcem. *Takovou nauku může papež potvrdit nebo znovu upevnit i bez slavnostní definice* tím, že ji jakožto pravdu Bohem zjevenou (1. odstavec) nebo jakožto pravdu katolického učení (2. odstavec) prohlásí za součást řádného a univerzálního magistéria. Proto platí, že když o určité nauce neexistuje výrok ve formě slavnostní definice, ale této nauce patřící k *pokladu víry* (*deposito fidei*) vyučuje univerzální řádné magistérium, jež nevyhnutelně zahrnuje i magistérium papeže, pak je třeba ji považovat za neomylně předloženou.¹⁷ *Potvrzující* nebo *znovustvrzující* výrok papeže v takovémto případě není novým úkonem dogmatizace, nýbrž formálním upevněním pravdy, které se již církev drží a kterou neomylně předává.

¹⁵Srov. II. vatikánský koncil, Dogmatická konstituce *Dei Verbum*, č. 8 a 10, Zvon, Praha 1995; Kongregace pro nauku víry, Deklarace *Mysterium Ecclesiae*, č. 3, v: AAS 65 (1973) 400-401.

¹⁶Srov. Jan Pavel II., *Motu proprio Ad tuendam fidem*, v: AAS 90 (1998) 457-461.

¹⁷Je třeba mít na zřeteli, že neomylné učení řádného a univerzálního magistéria není předkládáno pouze výslovným prohlášením nějaké nauky za to, čemu je třeba věřit a co je třeba přijmout jako definitivní, ale že je také vyjádřeno prostřednictvím nauky implicitně obsažené v církevní praxi víry, nakolik tato vyplývá ze zjevení nebo je nezbytná pro věčnou spásu a doložená nepřetržitou Tradicí. Takové neomylné učení je tedy objektivně předloženo celým společenstvím biskupů, je chápáno v diachronním, a ne pouze v synchronním smyslu. Kromě toho úmysl řádného a univerzálního magistéria předložit nějakou nauku jako definitivní není obvykle vázán na technické a mimořádně slavnostní formulace. Stačí, aby takový úmysl jasně vyplýval ze znění použitých slov a z jejich kontextu.

10. Třetí sentence *Vyznání víry* říká: „S oddanou podřízeností vůle i rozumu přijímám rovněž učení, které hlásá římský biskup nebo kolegium biskupů při výkonu autentického magistéria, i když tyto nauky nemíní vyhlásit zvláštním úkonem za definitivní.“

Tento odstavec zahrnuje *všechny nauky o víře a mravech, jež jsou předkládány jako pravé nebo alespoň jako jisté, i když nebyly definovány slavnostním výrokiem a univerzální řádné magistérium je nepředložilo jako definitivní*. Zmíněné nauky jsou však autentickým výrazem řádného magistéria papeže nebo kolegia biskupů, a proto vyžadují *nábožnou poslušnost vůle a rozumu*.¹⁸ Jsou totiž předkládány proto, aby bylo dosaženo hlubšího pochopení zjevení, nebo aby byl ozřejmen soulad určitého učení s pravdami víry, anebo jako varování před pojetím, jež je s těmito pravdami neslučitelné, či před nebezpečným a do bludu uvádějícím míněním.¹⁹

Mínění v rozporu s takto předloženými naukami lze považovat za *mylné*, nebo – pokud se jedná o nauky vyžadující opatrnosti – za *opovázlivé* či *nebezpečné*, a proto: „*tuto doceri non potest*“.²⁰

11. *Příklady*. Pro ilustraci – nikoli však ve smyslu absolutního a dokonalého výčtu – zde následují některé příklady nauk týkajících se jednotlivých výše zmíněných odstavců.

K pravdám prvního odstavce patří články víry v Krédu; různá christologická²¹ a mariánská²² dogmata; nauka o ustanovení svátostí Kristem a o jejich účinnosti vzhledem k milosti;²³ nauka o reálné a substanciální Kristově přítomnosti v eucharistii²⁴ a o obětní povaze mše svaté;²⁵ o založení církve z Kristovy vůle;²⁶ nauka o primátu a neomylnosti papeže;²⁷ nauka o existenci prvotního hříchu;²⁸ nauka o nesmrtelnosti duše a o bezprostřední odplatě po smrti;²⁹ nepřítomnost omylu v posvátných inspirovaných textech;³⁰ nauka o těžké nemorálnosti přímého a chtěného zabití nevinného lidského tvora.³¹

¹⁸Srov. II. vatikánský koncil, Dogmatická konstituce *Lumen gentium*, č. 25 Zvon, Praha 1995; Kongregace pro nauku víry, Instrukce *Donum veritatis*, č. 23, v: AAS 82 (1990) 1559-1560.

¹⁹Srov. Kongregace pro nauku víry, Instrukce *Donum veritatis*, č. 23 a 24, v: AAS 82 (1990) 1559-1561.

²⁰Srov. *CIC*, kán. 752; 1371; *CCEO*, kán 599; 1436 § 2.

²¹Srov. *DS* 301-302.

²²Srov. *DS* 2803; 3903.

²³Srov. *DS* 1601, 1606.

²⁴Srov. *DS* 1636.

²⁵Srov. *DS* 1740; 1743.

²⁶Srov. *DS* 3050.

²⁷Srov. *DS* 3059-3075.

²⁸Srov. *DS* 1510-1515.

²⁹Srov. *DS* 1000-1002.

³⁰Srov. *DS* 3293. II. vatikánský koncil, Dogmatická konstituce *Dei Verbum*, č. 11, Zvon, Praha

Co se týče *pravd druhého odstavce*, lze v souvislosti s těmi, které jsou se zjevením spojeny logickou nezbytností, uvést jako příklad vývoj chápání nauky týkající se pojetí neomylnosti papeže, a to před dogmatickou definicí I. vatikánského koncilu. Víra vždy přijímala primát Petrova nástupce jako skutečnost zjevenou, i když až do I. vatikánského koncilu se diskutovalo o tom, zda jsou pojmy „jurisdikce“ a „neomylnost“ vnitřní součástí zjevení nebo pouze jeho racionálním důsledkem. I když tato pravda byla na I. vatikánském koncilu definována jako Bohem zjevená, byla nauka o neomylnosti a o jurisdikčním primátu papeže uznávána za definitivní již v období, které zmíněnému koncilu předcházelo. Dějiny tak jasně dokládají, že to, co bylo vědomím církve přijato, se již od počátku považovalo za nauku pravou a následně za definitivní, ale teprve v poslední části skrze definici I. vatikánského koncilu byla přijata také jako pravda Bohem zjevená.

U nejnovější nauky o vyhrazení kněžského svěcení pouze mužům lze pozorovat obdobný proces. I když papež nechtěl přikročit až k dogmatické definici, měl v úmyslu znovu potvrdit, že zmíněnou nauku je třeba považovat za definitivní,³² a protože je založena na Božím slově psaném, neustále uchovávaném a dodržovaném v tradici církve, byla neomylně předložena řádným a univerzálním magistériem.³³ Jak ukazuje výše uvedený příklad, nic nebrání tomu, aby v budoucnu, pokud k tomu dospěje vědomí církve, byla tato nauka definována jako nauka, která má být vírou přijata jakožto Bohem zjevená.

Lze tu připomenout i nauku o nezákonnosti eutanazie, obsaženou v encyklice *Evangelium vitae*. Papež potvrzuje, že eutanazie je „těžké porušení Božího zákona“, a prohlašuje: „Toto učení se opírá o přirozený zákon a napsané slovo Boží, je předáváno církevní tradicí a hlásáno řádným a všeobecným učitelským úřadem církve.“³⁴ Mohlo by se zdát, že nauka o eutanazii obsahuje čistě rozumový prvek vzhledem k tomu, že Písmo – jak se zdá – tento pojem nezná. V tomto případě však vychází najevo vzájemný vztah mezi řádem víry a řádem rozumu: zatímco Písmo zcela jasně jakoukoli formu svévolného rozhodování o lidském životě vylučuje, je toto rozhodování s praxí i teorií eutanazie spjato.

Dalšími příklady nauk z oblasti morálky, které univerzální a řádné magistérium církve předkládá jako definitivní, jsou učení o nezákonnosti prostituce³⁵ a smilství.³⁶

Jako příklady *pravd spjatých se zjevením* dějinnou nutností, jež je třeba přijímat za definitivní, které však nebudou moci být prohlášeny jako Bohem zjevené, lze uvést: legitimitu volby papeže či konání ekumenického koncilu; kanonizace svatých (*facta dogmatica*); prohlášení Lva XIII. o neplatnosti anglikánských svěcení v apoštolském listu *Apostolicae Curae*³⁷ ...

1995.

³¹Srov. Jan Pavel II., Encyklika *Evangelium vitae*, č. 57, Zvon, Praha 1995.

³²Srov. Jan Pavel II., Apoštolský list *Ordinatio sacerdotalis*, č. 4, v: AAS 87 (1994) 548.

³³Srov. Kongregace pro učení víry, *Responsium ad dubium circa doctrinam in Epist. Ap. „Ordinatio sacerdotalis“ traditam*, v: AAS 87 (1995) 1114.

³⁴ Srov. Jan Pavel II., Encyklika *Evangelium vitae*, č. 65, Zvon, Praha 1995.

³⁵Srov. *Katechismus katolické církve*, č. 2355, Zvon, Praha 1995.

³⁶Srov. *tamtéž*, č. 2355.

³⁷Srov. *DS* 3315-3319.

Mezi příklady *nauk spadajících pod třetí odstavec* lze obecně uvést různá učení, která autentické řádné magistérium předkládá způsobem nedefinitivním. Vyžadují různý stupeň přijetí podle projeveného úmyslu a vůle, které lze rozeznat zejména z povahy dokumentu, z frekvence, s níž je táž nauka předkládána, nebo ze způsobu, jímž se o ní mluví.³⁸

12. Prostřednictvím různých druhů kréda věřící dokládá a stvrzuje, že vyznává víru celé církve. Právě z tohoto důvodu se toto církevní vědomí zejména v nejstarších symbolech vyjadřuje formulí „Věříme“. Jak učí *Katechismus katolické církve*: „Věřím - to je víra církve, kterou osobně vyznává každý věřící, zvláště při křtu. Věříme - to je víra církve, kterou vyznávají biskupové shromáždění na koncilu nebo liturgické společenství věřících v běžném životě. Věřím: tak také církve, naše matka, odpovídá Bohu svou vírou a učí nás říkat – Věřím, Věříme“.³⁹

V každém vyznání víry si církve ověřuje správnost jednotlivých úseků, kterých dosáhla na své cestě k definitivnímu setkání s Pánem. Žádný obsah není postupem času překonán. Naopak, všechny obsahy se stávají nenahraditelným dědictvím, jímž odvěká víra všech, žitá na všech místech, kontempluje ustavičné působení Ducha vzkříšeného Krista, který doprovází a oživuje svoji církve a vede ji až do plnosti pravdy.

Dáno v Římě v sídle Kongregace pro nauku víry dne 29. června 1998.

+ JOSEF kardinál RATZINGER, *prefekt*

+ TARCISIO BERTONE, *Emeritní arcibiskup z Vercelli, sekretář*

Překladatelská poznámka

V překladu bylo v poznámkách použito obvyklých zkratk:

AAS Acta Apostolicae Sedis (Akta Apoštolského stolce)

CCEO Codex canonum ecclesiarum orientalium

(Kodex kánonů východních církví) Jelikož vydání z roku 1998 (Miroslav Pazourek, Karolinum, Praha 1998) nebylo ještě schváleno, nebylo v textu použito citátů, nýbrž překladu.

CIC Codex iuris canonici (Kodex kanonického práva)

Dok Dokumenty Druhého vatikánského koncilu

EV Enchiridion Vaticanum

³⁸Srov. II. vatikánský koncil, Dogmatická konstituce *Lumen gentium*, č. 25, Zvon, Praha 1995. Kongregace pro nauku víry, Instrukce *Donum veritatis*, č. 17, 23 a 24, v: AAS 82 (1990) 1557-1558, 1559-1561.

³⁹*Katechismus katolické církve*, č. 167, Zvon, Praha 1995.